

UDC 159.923+316.613
DOI: 10.52534/msu-pp.6(2).2020.74-82

Olena F. Yatsyna*

Uzhhorod National University
88000, 14 Universytetska Str., Uzhhorod, Ukraine

Discourse of Sexuality as a Way of Signifying Practices and Identities

Article's History:

Received: 21.08.2020

Revised: 28.09.2020

Accepted: 15.10.2020

Suggested Citation:

Yatsyna, O.F. (2020). Discourse of sexuality as a way of signifying practices and identities. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 6(2), 74-82.

Abstract. The study analyses the current state of sexuality research in post-classical science. The social dimension of sexuality as a socio-cultural transformation is considered, in which the postmodern polyphony of social practices and the phenomenon of sexual identity are analysed. It is emphasised that with the transition of sexuality from the private to the public sphere, research in psychology, sociology, and philosophy became relevant; the liberalisation of sexual behaviour has intensified discussions related to identity and gender. The purpose of the study is to analyse the discourse of sexuality as a way of defining the semantic polyphony of discursive practices of partnership and sexual identity. Discursive representation of sexuality in the studied practices was carried out based on the results of qualitative analysis of text fragments of narrative interviews and cases from the Internet. The strategy of empirical research is based on the use of a discursive approach, the basis of which provides a socio-constructivist view of social reality. It is substantiated that in the process of constructing practices the discourse of sexuality activates the mechanism of semiotisation of sexuality, which is interpreted as free, open self-disclosure of sexuality. Semiotisation of sexuality enables an individual to objectify his or her experience of constructing discursive practices and to define his or her sexual identity in them. It follows that the discourse of sexuality affects the construction of partnership practices and the constitution of sexual identity. A set of signs of sexuality that objectify the categories: value; functionality; sexuality; relationships; meaning/motive; identity. It is concluded that the discourse of sexuality is formed by a combination of social and personal meanings that denote discursive practices and identities. The practical significance of the study is that the results obtained can be used in further research on the role of sexual discourse in the disclosure of female/male sexuality in partnership practices

Keywords: post-modernism, social constructionism, sexual identity, self-reference

*Corresponding author.

Олена Федорівна Яцина

Ужгородський національний університет
88000, вул. Університетська, 14, м. Ужгород, Україна

Дискурс сексуальності як спосіб означування практик та ідентичностей

Анотація. У статті проаналізовано актуальний стан дослідження сексуальності в постнекласичній науці. Розглянуто соціальний вимір сексуальності як соціокультурну трансформацію, у якій проаналізовано постмодерну поліфонію соціальних практик і феномен сексуальної ідентичності. Наголошено, що з виходом сексуальності з приватної сфери в публічну актуалізувалися дослідження в психології, соціології, філософії; лібералізація сексуальної поведінки активізувала дискусії, пов'язані з ідентичністю та гендером. Мета статті – проаналізувати дискурс сексуальності як спосіб означування смислової поліфонії дискурсивних практик партнерства та сексуальної ідентичності. Дискурсивну репрезентацію сексуальності в досліджуваних практиках здійснено за результатами якісного аналізу текстових фрагментів наративних інтерв'ю та кейсів з Інтернет-мережі. Стратегію емпіричного дослідження вибудовано на використанні дискурсивного підходу, підґрунтя якого забезпечує соціально-конструктивістський погляд на соціальну реальність. Обґрунтовано, що в процесі конструювання практик дискурс сексуальності активує механізм семіотизації сексуальності, що тлумачиться як вільне, відкрите саморозкриття сексуальності. Семіотизація сексуальності дає можливість індивіду об'єктивувати свій досвід конструювання дискурсивних практик та означити в них свою сексуальну ідентичність. З цього випливає, що дискурс сексуальності позначається на конструюванні практик партнерства та конституюванні сексуальної ідентичності. Виявлено сукупність знаків, які об'єктивують категорії: цінність; функціональність; сексуальність; стосунки; смисл/мотив; ідентичність. Робиться висновок, що дискурс сексуальності утворено поєднанням соціальних і особистісних значень, які означають дискурсивні практики та ідентичності. Практичне значення роботи полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані у подальших дослідженнях ролі дискурсу сексуальності у розкритті жіночої/чоловічої сексуальності в практиках партнерства

Ключові слова: постмодерн, соціальний конструкціонізм, сексуальна ідентичність, самореференція

ВСТУП

Сексуальна революція ХХ століття викликала інтерес до теми сексуальності, і вже в сучасності спостерігається зацікавленість до аналітичних матеріалів і власних історій «про це». Очевидна причина феномену в тому, що сексуальність залишає приватну сферу і дедалі більше виходить у публічний простір. Скидаючи табуваність, тематика сексуальності, що містить у собі проблематизацію сексу (насолада, тілесна розкутість, еротизація стосунків, гомосексуальність тощо), стає відкритою для обговорення та практикування. Відкритість сексуального життя стала об'єктом досліджень у психології, соціології, філософії, сексології. Вона активізує дискусії, викликані проблематизацією сексуальної ідентичності та гендеру, гетеросексуальності та гомосексуальності. Але попри те, що секс вже не сприймається виключно

з метою прокреації, нормою сексуальної поведінки залишається гетеросексуальність, а трансгендерність стигматизується. Сексуальна ідентичність, що виявляється у множині образів, уже не відображається у звичному поділі на геїв і натуралів.

Ознакою соціальної реальності стала поліфонія феноменів: одностатеві партнерства і батьківства, поліаморні практики і вільні союзи, гей-паради і групи чайлдфрі. Відмічене дозволяє вважати, що в соціумі проявляються певні тенденції до лібералізації сексуальної поведінки, індивідуалізації та раціоналізації сексуальності в дискурсивних практиках партнерства й батьківства.

Безперечно, зазначена проблематика є актуальною для постнекласичної психології, тому її вивчення вважаємо перспективним з позиції постмодерну. Постмодерний дискурс підкреслює укоріненість зазначеної наукової проблематики

в специфічних історичних і культурних ситуаціях, яка пояснюється передовсім у концепції соціального конструкціонізму. У рамках зазначеного соціального вимір сексуальності розглядається як соціокультурна трансформація. У цьому контексті важливо зазначити, що вплив культурних чинників на особливості прояву сексуальності, де сексуальність тлумачиться як суто культурний феномен, описано в працях М. Фуко, постмодерністській філософії і соціальному конструктивізму. Зокрема, одне із положень полягає у запереченні біологічної природи сексуальності та пропонуванні поняття «дискурс сексуальності». За М. Фуко, це серія висловлювань і текстів, яка задає спосіб міркування над темою [1]. Звідси випливає, що не природа, а дискурс сексуальності створює те, що розуміємо під поняттям «секс». Відповідно, сексуальність перестає тлумачитись як незмінний феномен і розглядається в різних конфігураціях дискурсивних практик. Необхідно зазначити, що дискурсивні практики сприймаються як детерміновані часом і простором комунікаційні патерни, які прямо пов'язані із контекстом дискурсу [2].

Отже, дискурсивні практики по-різному семіотично артикулюють сексуальність. У зв'язку із цим слушною є думка В. Литвинського про те, що досвід створення власного мовлення є фрагментарний тією мірою, у якій воно (мовлення) пов'язано не з лексичним значенням слів і мовних виразів, а зі своєрідністю дискурсу [3]. Тобто своєрідність дискурсу В. Литвинський тлумачить як мовлення людини зі своєю власною історією. Повністю поділяємо думку дослідника про те, що в історичній реконструкції бракує не сукупності вже відомих властивостей сексуальності, а тих структур, які пов'язані з певними практиками, у яких дії людини об'єктивовані.

З огляду на зазначене вище, *мета* дослідження полягала в аналізі дискурсу сексуальності як способі означування смислової поліфонії дискурсивних практик партнерства і сексуальної ідентичності, що дозволить виявити роль дискурсу сексуальності у конструюванні практик та ідентичностей.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Сексуальність як важливий аспект життєдіяльності людини досліджується в різних напрямках постнекласичної науки. Як зазначає О. Кухаренко, ця тема наявна і в духовній, і в матеріальній культурі: «в артефактах, мові та системі письма, суспільних

нормах, мисленні та поведінці; в онтологічних, екзистенціальних, економічних, естетичних, моральних та інтелектуальних цінностях» [4]. Вплив соціокультурних чинників на особливості сексуальності був, як відомо, реалізований і в доробках М. Фуко і розробках постмодерністської філософії, а також у рамках соціального конструктивізму; обґрунтовано погляди на секс як зваблення (Ж. Бодрійяр) та таємницю (Ж. Батай). За результатами аналізу теоретичних джерел з'ясовано, що опозиції гетеросексуального/гомосексуального/бісексуального артикулюють ситуацію розщепленості статі – гендеру – ідентичності. Зазначене проявляється у різних конфігураціях гендерних і сексуальних ідентичностей у сімейних практиках і партнерствах, наголошуючи у такий спосіб на реперних точках постмодерних трансформацій практик.

Безумовно, кожна історична епоха володіє набором притаманних їй дискурсивних практик, у яких формується суб'єктивність. Для М. Фуко конституювання суб'єктивності пов'язано з формуванням дискурсу сексуальності і уявлень про статі, у яких вона, перетворюючись із біологічної характеристики на соціальну – гендер, поступово стає дискурсом. Дискурсивна природа сексуальності, на його думку, виявляється у різному розумінні її засобів усвідомлення та символізації [1]. Такої думки дотримується й І. Кон: «Сексуальне бажання рухливе і плинне, воно не існує поза свідомістю і символізації конкретними людськими спільнотами і втілюється в певних формах розмови, дискурсу [5, с. 37]. Отже, дискурс сексуальності є тим комунікативним простором, у якому відображено строкату картину соціальної реальності, де людська сексуальність «продукується, соціально організується, підтримується і трансформується» [6]. Як стверджує О. Ніколіна, «наука про секс переповнена зізнаннями про свої переживання, але вона також охоплює мрії... секс виявляється утворенням двояким, і якщо його механізм трохи змінюється, то і його істина змінюється» [7]. На цій підставі дослідниця робить висновок про мінливість сексу за типом екзистенції, що тлумачиться як небажання повторення.

Соціокультурні чинники сексуальності докладно описано І. Ігнатенко «Секс та розмови про нього в українському селі XIX – початку XX століття» [8]; гендерну модернізацію на рівні індивідуального досвіду інтимного життя та організацію сексуального життя у радянський період проаналізовано Г. Тьомкіною [9]. В. Гупаловська,

вивчаючи теорії та моделі сексуальності, обґрунтовує гіпотезу, що поряд із тілесним і душевним рівнем сексуальності, необхідно виокремлювати та досліджувати її духовний рівень [10, с. 54–64].

Проблема дискурсу сексуальності розглядається в контексті квір-досліджень, де з'ясується питання норми сексуальної поведінки. Міркуючи про те, що епоха постмодерну зміщує ієрархію цінностей, руйнує стереотипи, виводить на передній план те, що багато століть замовчувалося, російська дослідниця Е. Проворова прочитає «гомосексуалізм» як феномен, що зміщує границі нормативності [11, с. 182–184]. У зв'язку із зазначеним, дискутується питання про те, що тема квір, по суті, заперечує гетеронормативну модель поведінки і виходить за її границі. Тут цікавими є висновки Н. Нартової про лесбійську сім'ю як подружній проект двох дорослих людей, які мають більш високий статус за любовний зв'язок і співмешкання [12]. Дослідниця піднімає питання про «камін-аут» для одностатевої пари, яке, на її думку, відбувається спочатку щодо означення власної сексуальної ідентичності, а потім щодо відповідальності за безпеку членів своєї сім'ї, зокрема дітей. На думку автора, йдеться про значущість прийняття себе та партнера у розрізненій ідентичності та ймовірність стигматизації з боку соціуму. Разом із цим у науковому і масовому дискурсі піднімається питання про те, що «прийняття цінності різноманітності суб'єкта, цінності «Іншого», інших поглядів, вірувань, переваг... коли ніхто не може бути об'єктивованим і відчуженим, коли інший, інша людина сприймається як самоцінна особистість» [13, с. 97]. По суті, мова йде про трансформації в цивілізаційному розвитку, які викликають різноманітні реакції в соціумі. У контексті зазначеного увагу привертають дослідження сімейних практик.

Зазначене є предметом наукової рефлексії і для зарубіжних дослідників, які порушують питання квір-суб'єктивності, вивчаючи взаємозв'язок між піклуванням, сімейними зв'язками і квір-самістю [14]. Варто зазначити, що в зарубіжних розвідках досліджується також досвід бісексуальних батьків [15]. Емпіричні дослідження спрямовано й на з'ясування чинників сексуальної тривоги в контексті релігійних установок і цінностей та розмовами про сексуальні практики. Виявлено, що обмежене спілкування в сім'ї і артикуляція на релігійному вихованні в дитинстві є статистично значущими факторами сексуальної тривожності [16]. Оригінальним є вивчення

впливу сімейних стосунків на сексуальність у зрілому віці, здійснене на експлікованих даних сексуальних снобачень [17]. Група дослідників аналізує виражені асоціації та робить висновки про зв'язок між сексуальними снами та вихованням, зокрема, насиллям у сім'ї.

Резюмуючи результати аналітичного огляду, необхідно зауважити, що теоретичні розвідки стосуються опису різних сімейних практик як у межах гетеронормативності, так і поза нею з метою дослідити зв'язок між віком, сексуальністю, гендером. Зарубіжні колеги доводять, що між зазначеними параметрами є взаємозв'язок, зокрема, у тому, що гетеросексуали виявляють меншу толерантність по відношенню до сексменшин. Втім, досліджень сексуальних ідентичностей порівняно небагато.

Отже, за матеріалами теоретичних розвідок варто зазначити, що репрезентація сексуальності здійснюється через: 1) призму норми як сукупності біологічного й емоційного з метою репродукції; 2) сексуальність соціально сконструйована. У зв'язку із зазначеним дослідницький дискурс сексуальності характеризуємо як текст, у якому за допомогою мовних знаків на основі поєднання соціальних знань та індивідуальних суб'єктивних значень у різних життєвих контекстах, сформованих уявлень «про це», репрезентовано досвід означування практик та ідентичностей.

МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ

На підставі зазначеного вважаємо продуктивним конструктивістський підхід, який у досліджуваних текстах дозволяє зосередити увагу на механізмі семіотизації сексуальності та виявляти імпліцитні смисли, які розкриваються у процесі репрезентацій. У зв'язку із зазначеним, автором було вибрано метод дискурс-аналізу, що орієнтований на дослідження мовлення і текстів, як інструменту для інтерпретації себе, стосунків у парі, у сім'ї. Дискурсивний підхід дозволяє визначити контекстуальну обумовленість досліджуваних репрезентацій дискурсом сексуальності.

У статті представлено результати частини дисертаційного дослідження, пов'язаного з аналізом практик шлюбно-сімейного партнерства та батьківства. Спираючись на результати якісного аналізу емпіричних даних (фрагментів наративних інтерв'ю, кейсів Інтернет-джерел), було зосереджено увагу на об'єкти семіотизації: мовленеві особливості дій/взаємодій, стереотипів, установок, пов'язаних із ролями, конвенційні

норми статевої поведінки. Це дозволило визначити міру транзитивності – співвідношення між текстом, практикою та оповідачем.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Соціокультурні смисли сексуальності на прикладі практик та ідентичностей

За результатами аналізу теоретичних джерел з'ясовано, що дискурс сексуальності артикулює увагу на питанні про ідентичність, яка в умовах пост-некласичної раціональності розглядається через розуміння суб'єкта передусім як суб'єктивної позиції в межах дискурсивної структури, де він має різні ідентичності відповідно до дискурсів, у яких бере участь. Глосарій секс-орієнтацій дедалі більший: асексуали, аромантики (ніколи не відчують емоційного зв'язку з любовними об'єктами, їхній інтерес має виключно сексуальний характер), грейсексуали (представники гетеро чи гомосексуальної орієнтації, здатні відчувати сексуальний потяг тільки в певних обставинах і до певного типу особистості), полісексуали і пансексуали (приваблюють жінки, чоловіки, трансгендери, інтерсексуали (не визначені у власній статевій належності). Як було зазначено, дискурс несе своє навантаження в конструюванні практик, у яких самореференціюються ідентичності. Самореференцію розуміємо як операціональну систему (представлена самовизначенням, самопізнанням, самотворенням, самовідтворенням та самоздійсненням), що розкриває ідентичності як множинні утворення, результат яких може збігатися/не збігатися із розумінням гендеру як фрагменту соціокультурного знання [18]. Отже, для самореференції сексуальної ідентичності дискурс сексуальності (М. Фуко) є тим контекстом, у якому утворюються множини різних сексуальних образів. Тому дискурс представляється як «унітарний простір, що задається мотиваційно-аксіологічними констеляціями, котрі, будучи динамічним імпульсом, докладеним до фонових знань, забезпечують рухливість соціальних конструкцій реальності» [19]. А практики вказують на охопленість суб'єктів процесом комунікації, сконструйованим певним дискурсом.

Здійснений аналіз практик партнерства показує, що дискурс сексуальності по-різному маркує смисли конструйованих практик і розрізнених у них ідентичностей. До прикладу, «область дискурсивності» (поняття належить Е. Лакло і Ш. Муфф і означає сукупність (резервуар) додаткових значень) у практиках кар'єрного/бікар'єрного шлюбу

визначається господарсько-фінансовою функцією, через що відтермінується батьківство. Дискурс сексуальності у таких практиках вказує на розсіченість функцій: сексуально-еротичної і репродуктивної. При тому, що протягом століть сексуальні потяги та пристрасті виправдовували як стимули до продовження роду.

Практики гостьового (екстериторіального) шлюбу та шлюбу вихідного дня звертають увагу тим, що їхній смисл конкретизовано функціональністю, що розкривається у способах дій, прийнятних для подружжя, яке цінує власну свободу, особистий простір і має своє уявлення про побутовий комфорт, функції, ролі та обов'язки у співжитті. Зручність таких стосунків у тому, що сексуальна функція на довгий час залишається привабливою для обох і не перетворюється на подружній обов'язок. А дискурс сексуальності визначається за змістом виявлених методом обґрунтованої теорії ключових кодів: «свобода вибору», «самостійність», «довіра», «повага», «прийняття», що несуть індивідуально-особистісний і емоційно-чутливий смисл.

Практики конкубіату (тривалі стосунки чоловіка/жінки поза шлюбом) утворюються в ситуації кризи сексуальних стосунків, коли між подружжям зникає пристрасть, колишні почуття перетворюються у буденність, знижується сприймання сексуальної привабливості дружини/чоловіка, накладаються інші чинники: тривала відсутність одного з подружжя, «службовий роман» тощо. Причиною можуть бути й сингулярні сексуальні бажання, жага експериментів, нових тілесних відчуттів, які реалізуються у сексуальних стосунках з іншою/іншим. У такий спосіб чоловік/жінка означають себе як коханець/коханка, сексуальний партнер/партнерка та самоздійснюються у цій ідентичності.

Дискурс сексуальності як утворювальний компонент практик і самореференції сексуальної ідентичності

Розглянемо найбільш дискусійні дискурсивні практики. Дискурс сексуальності своєрідно позначається на конструюванні поліаморних практик і в означуванні ідентичності, де сексуальні партнери називають себе «полі». Для них немає жорстких правил: стосунки можуть бути довготривалі та короточасні, у них визнають рівність статей і відмовляються від умовностей і шаблонів шлюбу, вони живуть групами, називаючи це поліаморією сімейного типу. У такий спосіб сексуальність як сукупність біологічних, психофізіологічних і емоційних

реакцій, переживань і вчинків пов'язується тільки із насолодою. Це дозволяє констатувати, що в поліаморних практиках відбувається «трансформація інтимності», яка виявляється у сексуальній поведінці без обмежень. Г. Кочарян трактує «поліаморію» як феномен необмеженої сексуальної поведінки (промискуїтет) у сексуальній культурі, де «відсутність обмежень все більше перетворюється на норму» [20, с. 83–101].

Суттєвість того, що сексуальні партнерства такого роду стигматизувалися в суспільстві категоріями «перверсія», «патологія», а тепер розглядаються як феномен сексуальності, зауважує на зміні функцій практик у структуруванні соціальності. На думку автора, «необмежена сексуальна поведінка» проявляється як субкультура «пікап», «снєк» зі своїми ціннісними установками швидкого зваблення для разового сексу. Поряд із цим, узагальнені емпіричні дані дають підстави говорити про те, що причиною такої поведінки стають мотивовані бажання урізноманітнити сексуальні враження й відчуття, експериментувати зі своєю сексуальністю задля самовизначення і самоздійснення своєї сексуальної ідентичності та/чи задля сексуальної розмаїтості та перевірки сексуальної сумісності з партнером. Підтвердженням цьому є приклади кейсів із Інтернет-джерел: *«Колись я також була в звичайних моногамних взаєминах із чоловіком. В якийсь час дедалі частіше стала натрапляти на статті про поліаморію, тоді я зрозуміла, що мені близький цей формат. Зараз у мене є хлопець. Якийсь час між нами були моногамні стосунки, потім почали цікавитись, обговорювати і дійшли висновку, що можемо спробувати інший формат. З часом у мене з'явився ще один чоловік, а в нього – дівчина»* [21].

Аналіз поліаморних практик у наступному прикладі дозволив виявити субкатегорії, що уточнюють смисли сексуальної поведінки оповідачів: свобода, різноманітність, ін. *«Основа поліаморії – це чесність і свобода вибору. Секс – це добре доповнення, але це не обов'язково. Є у мене друг, якого я можу називати коханцем, але між нами нема сексу... В поліаморному співтоваристві багато чоловіків, до яких можна просто прийти і обійматися без сексу... просто хочеться тактильності. Деякі люди не розрізняють ці бажання, коли хочеться просто обіймів і коли хочеться інтиму. Суть поліаморії – коли ти любиш декількох людей і будуєш з ними стосунки». «З іншим партнером розкриваєшся по-іншому. Це абсолютно різні досвіди. Я і там справжня, і там справжня. Але в паралельних*

взаєминах ніби не вистачає часу розкритися повністю. Ми не намагаємось натренувати якийсь м'яз у сексі... Це не хобі. Поліаморія – це взагалі не про секс. Це про відповідальність, гнучкість і повагу. Ми не сексоголіки, тобто ми це любимо, дозволяємо собі, але це не щось, де ти можеш заробити бали. Це перш за все про якісь цікаві стани, новий досвід, нові відкриття себе, не обов'язково через секс» [22].

Експліковані дані дозволяють уточнити, що секс пов'язується із зацікавленістю, бажання відчувати тілесний контакт із іншим партнером/партнеркою викликаний прагненням новизни відчуттів, експериментів зі своєю розмаїтістю, обстеженням своєї сексуальності і/чи сексуальної ідентичності. Поряд із цим, дискурс сексуальності увиразнює зміст «просексуальної функції», яка не пов'язана із репродуктивною і виявляється в інтимних стосунках із сексуально привабливим партнером/партнеркою з метою розкриття сексуальності та самореференції сексуальної ідентичності. Спираючись на дані емпіричного дослідження, дискурс сексуальності оновлює і зміст сексуально-еротичної функції сімейних практик, який є способом самопізнання, і самоздійснення сексуальної ідентичності, експериментування у сексуальній розмаїтості та перевірки сексуальної сумісності подружжя/партнерів.

Відтак, дискурс сексуальності розглядається як утворювальний компонент практик партнерства, в яких ідивідуальний ціннісний смисл сексуальності визначається у субкатегоріях «свобода», «насолада», «різноманітність». У змісті текстових фрагментів було виділено мовленнєві маркери, що конкретизують характер стосунків партнерів «обійматися без сексу», «просто хочеться тактильності», «хочеться просто обіймів»; означаються коди: «тактильність», «інтим», «секс», «бажання». Називаються термінальні цінності: «любов», «щастя», «свобода вибору». Вочевидь, у бажаннях оповідачів вимальовується їхня картина світу, їхній мікрокосм значень і смислів та інструменти його досягнення. Це означає, що індивід та його вчинки семіотично пояснюються в терміні бажання, коли «хочеться просто обіймів» і «хочеться інтиму». Особливістю мовних конструктів текстів про поліаморні практики партнерства є чимало лінгвістичних маркерів у формі займенників: «якийсь», «якась, якісь», «щось», котрі уживаються для підкреслення рис, якостей учасників комунікації. У тексті вони підсилюють значення невизначеності смислу конструйованої сексуальності, невідомості

того, а що далі, коли завершиться ситуація, позначена словом «гра». Вербальний конструкт про стосунки як елемент гри з утвореними правилами та діючими учасниками сексуального партнерства, з якими вони як постійні партнери вступають у паралельні стосунки, вказує не тільки на присутність гри у практиках поліаморії, а й визначає гру як спосіб життя сексуальних партнерів, об'єктивованих потребами: «відчуттям комфорту», «щастя», «насолоти від життя».

На підставі здійсненого аналізу відмічаємо, що дискурс сексуальності позначається на процесі конструювання сімейних практик активацією механізму семіотизації сексуальності. Останній виявляється у сукупності знаків сексуальності, що об'єктивують категорії: цінність (об'єктивується концептами «комфорт», «свобода вибору»; функціональність (просексуальність); сексуальність (об'єктивується у понятті «поліаморія», аргументуються поняттями «секс», «тактильність», «інтим», «бажання», «любов», «щастя», «межі та бажання», «гра»); стосунки («емоційна близькість», «довіра», «паралельні стосунки»); смисл/мотив (гостьовий, снєк, пікап, поліаморія); ідентичність (координується змістом власних переживань, «дві мами», «Я бісексуалка», «інший партнер», «постійні партнери», «основний партнер», «полі», «коханець»). Отже, дискурс сексуальності утворено з поєднання соціальних і особистісних значень. Таким чином, аналіз текстових фрагментів інтерв'ю та кейсів

Інтернет-джерел показав дискурс сексуальності, який характерний для сучасної реальності. Ключовими аспектами в ньому виділено розуміння сексуальності в термінах: 1) бажання тілесності, 2) різноманітності та експериментуванні, 3) прагненні нових відчуттів, 4) індивідуальної сингулярної норми.

ВИСНОВКИ

Аналіз дискурсу сексуальності як способу означування практик та ідентичностей показав, що конструйовані практики відтворюють різні смисли та множинні сексуальні ідентичності: гетеро- гомо- бісексуальні, які є вільним, відкритим саморозкриттям сексуальності в дискурсивних практиках. Сукупність знаків сексуальності, об'єктивована в категоріях: цінність; функціональність; сексуальність; стосунки; смисл/мотив; ідентичність проблематизує дискурс сексуальності у межах індивідуального досвіду, означуючи конфігурації дискурсивних практик. Розглянуто вербальні вираження у дискурсі сексуальності, проте він може реалізуватися і в інших семіотичних системах, зокрема, у мові тіла. Усе це формує різне ставлення до сексуальності, сексуальних практик і сексуальних ідентичностей.

Практичне значення роботи полягає у тому, що отримані результати можуть бути використані у подальших дослідженнях ролі дискурсу сексуальності у розкритті жіночої/чоловічої сексуальності в практиках партнерства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Фуко М. История сексуальности III. Забота о себе. Киев: Дух и литера, 1998. 288 с.
- [2] Keller R. Entering discourses: A new agenda for qualitative research and sociology of knowledge. *Qualitative Sociology Review*. 2012. Vol. 8, No. 2. P. 46–75.
- [3] Литвинский В.М. Сексуальность в сетях дискурса: от Фрейда к Фуко. *Вестник Санкт-Петербургского университета. Философия и конфликтология*. 2019. Т. 35, Вып. 1. С. 175–185. doi: 10.21638/spbu17.2019.114.
- [4] Кухаренко О.О. Сексуальна культура та правомірність використання цього терміна в культурологічних дослідженнях. *Культура України*. 2012. № 38. С. 94–104.
- [5] Кон И.С. Меняющиеся мужчины в меняющемся мире. Москва: Время, 2009. 496 с.
- [6] Власова Т.И. Гендер и сексуальность в трансформациях постсовременности. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2010. № 20. С. 58–63.
- [7] Николина О.Н. Роль дискурса сексуальности в современной массовой культуре (на примере феномена любви). *Омский научный вестник*. 2013. № 4(121). С. 93–96.
- [8] Ігнатенко І. Секс та розмови про нього в українському селі XIX – початку XX століття. 2018. URL: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/seksualnist/sex-ta-rozmovi-pro-nogo-v-ukrainskomu-seli-hih-pochatku-hh-stolittya-134390.html> (дата звернення: 19.07.2020).
- [9] Темкина А. Сексуальная жизнь женщины. Между подчинением и свободой. Санкт-Петербург: Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2008. 376 с.

- [10] Гупаловська В.А. Теорії та моделі сексуальності: чи є місце для духовності? *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»*. 2016. № 3. С. 54–64.
- [11] Проворова Е. Гомосексуализм в эпоху постмодерна. Смещение границ нормативности. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена*. 2008. № 54. С. 182–184.
- [12] Нартова Н. Лесбийские семьи: реальность за стеной молчания. Семейные узы: модели для сборки. Москва: Новое литературное обозрение, 2004. С. 292–315.
- [13] Герт О., Харитоновна О. Квир – не как цель, а как средство. Возможен ли «квир» по-русски? ЛГБТК исследования. Санкт-Петербург: ЛГБТ организация «Выход», 2010. С. 93–97.
- [14] Odgaard M.R.B. Contagious heartaches: Relational selfhood and queer care in Amman, Jordan. *Contemporary Islam*. 2020. Vol. 14, No. 3. doi: 10.1007/s11562-020-00456-w.
- [15] Berghaus A. Making visible the invisible: Bisexual parents ponder coming out to their kids. *Sexualities*. 2020. doi: 10.1177/1363460720939046.
- [16] Jayne A., Koch J.M., Federici D.J. Predictors of sex anxiety: Emphasis on religion in childhood, religious values, and family communication. *Sexuality & Culture*. 2020. doi: 10.1007/s12119-020-09781-x.
- [17] Shao X., Wang C., Jia Y., Wang W. Sexual dream and family relationships in frequent sexual dreamers and healthy volunteers. *Medicine (Baltimore)*. 2020. Vol. 99, No. 36. Article number e21981. doi: 10.1097/MD.00000000000021981.
- [18] Яцина О.Ф. Самореферентність дискурсивної ідентичності. *Проблеми сучасної психології*. 2015. Вип. 30. С. 764–775.
- [19] Кочубейник О.М. Дискурсивні процеси: як конструюється асиметричність соціальної реальності. *Психологічні науки: проблеми і здобутки*. 2015. № 8. С. 82–97.
- [20] Кочарян Г.С. Гомосексуальные отношения и постсоветская Украина. *Журнал психиатрии и медицинской психологии*. 2008. № 2(19). С. 83–101.
- [21] Таян Э. Многолюбы. Чем полиамория отличается от полигамии и почему «открытых» пар становится больше. 2016. URL: <https://lenta.ru/articles/2016/03/17/polyamorous> (дата обращения: 24.07.2020).
- [22] Лошакова Н. Полиамория: секс со всеми подряд или возможность любить сразу. 2017. URL: <https://clutch.net.ua/lifestyle/mystory/poliamorija-seks-so-vsemi-podhrad-ili-vozmozhnost-ljubit-srazu-neskolkih-ljudej> (дата звернення: 01.08.2020).

REFERENCES

- [1] Foucault, M. (1998). *The history of sexuality III. Taking care of yourself*. Kyiv: Dukh i Litera.
- [2] Keller, R. (2012). Entering discourses: A new agenda for qualitative research and sociology of knowledge. *Qualitative Sociology Review*, 8(2), 46-75.
- [3] Litvinskiy, V.M. (2019). Sexuality in the networks of discourse: From Freud to Foucault. *Vestnik of Saint Petersburg University. Philosophy and Conflict Studies*, 35(1), 175-185. doi: 10.21638/spbu17.2019.114.
- [4] Kuharenko, O.O. (2012). Sexual culture and the legitimacy of the use of this term in cultural studies. *Culture of Ukraine*, 38, 94-104.
- [5] Kon, I.S. (2010). *Changing men in a changing world*. Moscow: Vremya.
- [6] Vlasova, T.I. (2010). Gender and sexuality in post-modern transformations. *Bulletin of Dnipropetrovsk University*, 20, 58-63.
- [7] Nikolina, O.N. (2013). The role of the discourse of sexuality in modern mass culture (on the example of the phenomenon of love). *Omsk Scientific Bulletin*, 4(121), 93-96.
- [8] Ihnatenko, I. (2018). Sex and conversations about him in the Ukrainian village of the XIX–early XX century. Retrieved from <https://genderindetail.org.ua/season-topic/seksualnist/sex-ta-rozmovi-pro-nogo-v-ukrainskomu-seli-hih-pochatku-hh-stolittya-134390.html>.
- [9] Temkina, A. (2008). *Sexual life of a woman. Between obedience and freedom*. Saint Petersburg: Publishing House of the European University at St. Petersburg.
- [10] Gupalovskaya, V.A. (2016). Theories and models of sexuality: Is there a place for spirituality? *Proceedings National University “Ostroh Academy”. Psychology Series*, 3, 54-64.
- [11] Provorova, E. (2008). Homosexuality in the postmodern epoch. Displacement of normative boundaries. *Scientific Journal of Herzen University*, 54, 182-184.

- [12] Nartova, N. (2004). Lesbian families: Reality behind the wall of silence. In *Family ties: Models for assembly* (pp. 292-315). Moscow: Novoye literaturnoye obozreniye.
- [13] Gert, O., & Kharitonova, O. (2020). Queer – not as an end, but as a means. In *Is “Queer” Possible in Russian? LGBTQ Research* (pp. 93-97). Saint Petersburg: LGBT Organization “Exit”.
- [14] Odgaard, M.R.B. (2020). Contagious heartaches: Relational selfhood and queer care in Amman, Jordan. *Contemporary Islam*, 14(3). doi: 10.1007/s11562-020-00456-w.
- [15] Berghaus, A. (2020). Making visible the invisible: Bisexual parents ponder coming out to their kids. *Sexualities*. doi: 10.1177/1363460720939046.
- [16] Jayne, A., Koch, J.M., & Federici, D.J. (2020). Predictors of sex anxiety: Emphasis on religion in childhood, religious values, and family communication. *Sexuality & Culture*. doi: 10.1007/s12119-020-09781-x.
- [17] Shao, X., Wang, C., Jia, Y., & Wang, W. (2020). Sexual dream and family relationships in frequent sexual dreamers and healthy volunteers. *Medicine (Baltimore)*, 99(36), article number e21981. doi: 10.1097/MD.00000000000021981.
- [18] Yatsyna, O.F. (2015). Self-referentiality of discursive identity. *Problems of Modern Psychology*, 30, 764-775.
- [19] Kochubeynik, O.M. (2015). Discursive processes: How the asymmetry of social reality is constructed. *Psychological Sciences: Problems and Achievements*, 8, 82-97.
- [20] Kocharyan, G.S. (2008). Homosexual relations and post-soviet Ukraine. *Journal of Psychiatry and Medical Psychology*, 2(19), 83-101.
- [21] Tayan, E. (2016). *Many lovers. How polyamory differs from polygamy and why “open” couples are getting more*. Retrieved from <https://lenta.ru/articles/2016/03/17/polyamorous>.
- [22] Loshakova, N. (2017). *Polyamory: Sex with everyone or the ability to love immediately*. Retrieved from <https://clutch.net.ua/lifestyle/mystory/poliamorija-seks-so-vsemi-podhrad-ili-vozmozhnost-ljubit-srazu-neskolkih-ljudej>.